

Majandus ja Kommunikatsiooniministeerium

Teie 22.06.2026 nr 13-1/2223-1

Meie 21.07.2026 nr 2-2/145-3

Eelnõu kooskõlastamine märkustega

Eesti Linnade ja Valdade Liit (ELVL) kooskõlastab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi koostatud üleriigilise planeeringu „Eesti 2050“ ning selle keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu tingimusel, et eelnõu edasisel menetlemisel arvestatakse alljärgnevate märkuste ja ettepanekutega.

ELVL toetab planeeringu üldisi eesmärke kujundada Eesti ruumilist arengut terviklikult, edendada piirkondlikku tasakaalu, parandada elukeskkonna kvaliteeti ning siduda riigi ja kohalike omavalitsuste ruumilise arengu otsused pikaajaliste eesmärkidega. Kuigi ELVL-i liikmetelt saadud tagasiside põhjal on planeeringu põhisuunad üldjoontes põhjendatud ning eelnõus on arvestatud mitme kohalike omavalitsuste varem esitatud ettepanekuga, palume enne planeeringu kehtestamist täiendavalt täpsustada alljärgnevaid kohalike omavalitsuste rolli, otsustus- ja kaalutlusruumi, rahastamist ning planeeringu rakendamist puudutavaid küsimusi. Siinjuures peame olulised, et planeeringus esitatud üldised suunised ei muutuks rakendamisel ühetaolisteks kohustusteks, mis ei arvesta piirkondlikke eripärasid ega kohalike omavalitsuste erinevat finants- ja haldusvõimekust.

1. Kohapõhine otsustamine ja kohaliku omavalitsuse kaalutlusruum

Seletuskirja sissejuhatuses on õigesti märgitud, et konkureerivate väärtuste ja huvide tasakaalustamine toimub kohapealseid olusid arvestades. Samal ajal kasutatakse mitmes valdkondlikus suunises kategoorilist sõnastust. Kuna planeering on alus riigi ja kohalikele planeeringutele, arengudokumentidele ning avaliku sektori investeeringutele, peab kohapõhise kaalumise põhimõte olema üheselt kohaldatav kõigile suunistele.

ELVL teeb ettepaneku lisada seletuskirja üldossa järgmine põhimõte:

„Üleriigilise planeeringu suuniste rakendamisel lähtutakse kohapõhisest lähenemisest ning arvestatakse piirkondlikke eripärasid, kohaliku omavalitsuse arengueesmärke, kehtivaid planeeringuid, olemasolevat taristut ja tehtud investeeringuid ning omavalitsuse finantsvõimekust. Planeeringu eesmärke võib saavutada erinevate ruumiliste lahendustega, kui tagatud on lahenduse põhjendatus ja kooskõla planeeringu üldiste eesmärkidega.“

2. Jalgsi- ja rattaliikluse taristu kavandamine

ELVL toetab aktiivsete liikumisviiside arendamist ning ohutu ja sidusa liikumiskeskonna loomist. Seletuskirja punkti 3.7.3 alapunkti 3 lause „Kasvamisega kohanevates piirkondades kavandatakse liikumise põhisuundades jalgsi ja rattaga taristu eraldi“ on aga liiga kategooriline ega ole täielikult kooskõlas seletuskirja üldise kohapõhise lähenemisega.

Harjumaal, eriti Tallinna lähivaldades on viimase paarikümne aasta jooksul (sealhulgas Euroopa Liidu toetuste abil) välja ehitatud ulatuslik jalgratta- ja jalgteede võrgustik. Jalgsi ja rattaga liikumise täielik füüsiline eraldamine ei ole igas asukohas kasutusintensiivsust, asustustihedust, olemasolevat taristut ega kulutõhusust arvestades põhjendatud. Kategooriline nõue võib kaasa tuua toimiva taristu dubleerimise, täiendava maahõive ning omavalitsustele põhjendamatu investeerimis- ja hoolduskoormuse.

ELVL teeb ettepaneku sõnastada punkti 3.7.3 alapunkt 3 järgmiselt:

„Jalgsi, rattaga ja kergliikuriga liikujate vajadusi käsitletakse liiklusohutust, kasutusintensiivsust, asustustihedust, olemasolevat taristut ning kohalikke ruumilisi tingimusi arvestades. Kasvamisega kohanevate piirkondade liikumise põhisuundades rajatakse vajaduse korral jalgsi- ja rattaliiklusele eraldatud taristu. Kohapõhiselt võib kasutada ka ühiskasutuslahendusi, kui need tagavad ohutu, sidusa ja kvaliteetse liikumiskeskonna.“

Palume ühtlasi selgitada seletuskirjas, et nimetatud suunis ei kohusta olemasolevaid nõuetele vastavaid ühiskasutatavaid jalgratta- ja jalgteid dubleerima.

3. Ülesannete, kulude ja rahastamise jaotus

Planeering mõjutab kohalike omavalitsuste üld- ja detailplaneeringuid, arengukavasid, investeerimisprioriteete, liikuvuskorraldust, avalikku ruumi ning teenuste paiknemist. Seletuskirjast ja esitatud materjalidest ei nähtu siiski piisava selgusega, millised planeeringu suunised eeldavad omavalitsustelt uusi tegevusi või investeeringuid, kuidas jaotuvad riigi ja kohaliku omavalitsuse ülesanded ning millistest allikatest kaetakse täiendavad kulud.

ELVL teeb ettepaneku lisada seletuskirja ja elluviimiskavasse põhimõte:

„Kui planeeringu elluviimine toob kohaliku omavalitsuse jaoks kaasa uue ülesande, täiendava investeerimisvajaduse või püsiva ülalpidamiskulu, määratakse enne vastava tegevuse rakendamist kindlaks riigi ja kohaliku omavalitsuse vastutus, ajakava ning rahastamise allikad. Riigi algatatud täiendavate kohustuste täitmiseks tagatakse kohalikele omavalitsustele vajalik rahastus.“

Elluviimiskavas palume iga kohalikke omavalitsusi puudutava tegevuse juures näidata vähemalt vastutav ja kaasvastutav asutus, kohaliku omavalitsuse eeldatav roll, tähtaeg, rahastamisallikas ning hinnang haldus- ja investeerimiskulule. Samuti peab olema selge, millised tegevused on soovituslikud ja millised eeldavad õigusakti või muu siduva otsuse muutmist.

4. Eri tasandi keskuste vastastikku toetav areng

ELVL toetab tugevatel keskustel põhinevat asustusmodelit. Seletuskirja punktides 3.3.1 ja 3.3.3 on käsitletud eri tasandi keskuste rollijaotust ning teenuste kättesaadavust, kuid planeeringu rakendamisel tuleb vältida tõlgendust, et avalikud investeeringud ja teenused koonduvad peamiselt kõrgema taseme keskustesse.

ELVL teeb ettepaneku täiendada seletuskirja järgmise põhimõttega:

„Tugevate keskuste mudeli rakendamine toetab eri tasandi keskuste ja nende tagamaade vastastikust toimimist. Avalike investeeringute ja teenuste kavandamisel säilitatakse väiksemate linnade, maaliste keskuste ja kohalike teenuskeskuste elujõulisus ning tagatakse teenuste mõistlik kättesaadavus ka hajaasustusega ja kahanemisega kohanevates piirkondades.“

Elluviimiskavas tuleb siduda keskuste mudel regionaalpoliitiliste meetmete, liikuvuslahenduste ja teenusvõrgu arendamisega. Vastasel juhul ei pruugi planeeringus seatud piirkondliku tasakaalu eesmärk praktikas realiseeruda.

5. Elluviimine, koostöö ja seire

Seletuskirjas märgitakse, et planeeringu tegelik mõju sõltub sellest, kui järjekindlalt rakendatakse planeeringu põhimõtteid edasiste dokumentide koostamisel ja tegevuste kavandamisel. Seetõttu ei piisa üksnes üldisest viitest elluviimiskavale ja andmepõhisele seirele. ELVL palub eelnõu elluviimiskavas:

- määrata kohalike omavalitsuste roll iga neid puudutava tegevuse puhul;
- näha ette riigi ja kohalike omavalitsuste regulaarne koostöövorm planeeringu rakendamise ja ajakohastamise küsimustes;
- kehtestada mõõdikud, mis võimaldavad hinnata planeeringu mõju kohalike omavalitsuste ülesannetele, kuludele, teenuste kättesaadavusele ja piirkondlikule tasakaalule;
- näha ette perioodiline, näiteks vähemalt kord nelja aasta jooksul toimuv rakendamise ülevaatus, millesse kaasatakse ELVL ja kohalikud omavalitsused;
- kirjeldada mehhanism, mille kaudu saab seire tulemuste või rakendamisel ilmnenu probleemide põhjal tegevusi ja suuniseid korrigeerida.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/
Veikko Luhalaid
tegevdirektor

Kalle Toomet
Kalle.toomet@elvl.ee